

ความเห็นในการวินิจฉัยคดีส่วนตน
ของ นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์ ประธานศาลรัฐธรรมนูญ

คำวินิจฉัยที่ ๔/๒๕๕๖

เรื่องพิจารณาที่ ๓๒/๒๕๕๕

วันที่ ๑๓ มีนาคม พุทธศักราช ๒๕๕๖

ประเด็นวินิจฉัย

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) (๓) (๔) (๗) หรือไม่

ความเห็น

พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๖ ถึงมาตรา ๔๑ เป็นบทบัญญัติในหมวด ๒ การให้ความช่วยเหลือและการขอความช่วยเหลือ ส่วนที่ ๑๐ ว่าด้วยวิธีขอความช่วยเหลือ โดยมาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ บัญญัติเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการในการขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศในเรื่องทางอาญา โดยให้หน่วยงานของรัฐที่ประสงค์จะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ เสนอเรื่องต่อผู้ประสานงานกลาง คือ อัยการสูงสุด ในการพิจารณาส่งคดีไปยังต่างประเทศเพื่อดำเนินการตามคำร้อง และมาตรา ๔๑ บัญญัติให้ศาลรับฟังพยานหลักฐานและเอกสารที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ ซึ่งคดีนี้ศาลอาญามีคำสั่งให้ขอความร่วมมือจากต่างประเทศ โดยขอให้ศาลของประเทศกัมพูชา หรือศาลของประเทศซาอุดีอาระเบีย ดำเนินการสืบพยานโจทก์ คือ พันตำรวจโท สุวิชัย แก้วผลึก แต่จำเลยทั้งห้าคัดค้าน อ้างว่าจำเลยและทนายจำเลยไม่สามารถถามค้านพยานโจทก์เพื่อพิสูจน์ความบริสุทธิ์ของจำเลยได้ เนื่องจากจำเลยทำได้เพียงจัดทำคำถามค้านคำเบิกความที่พนักงานอัยการโจทก์จัดทำขึ้นเท่านั้น โดยทนายจำเลยไม่ได้ถามค้านพยานด้วยตนเอง การฝากคำถามค้าน จึงเป็นการตั้งคำถามล่วงหน้าโดยที่ยังไม่ทราบว่าพยานจะเบิกความอย่างไร อีกทั้งคำถามค้านของจำเลยอาจถูกเปิดเผยให้พยานได้ทราบก่อน และการซักถามพยานไม่เป็นไปตามหลักการว่าจะต้องกระทำโดยเปิดเผยและต่อหน้าจำเลย ซึ่งตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศ

ในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มีได้มีบทบัญญัติใด ๆ เกี่ยวกับข้อที่จำเลยทั้งห้าโต้แย้ง และข้อเท็จจริง
ได้ความจากทางพนักงานอัยการโจทก์ว่า การดำเนินคดีในศาลของประเทศกัมพูชา หรือศาลของ
ประเทศซาอุดีอาระเบีย ย่อมเป็นไปตามหลักเกณฑ์และวิธีพิจารณาความของประเทศนั้น ๆ โดยยึดหลักว่า
การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งพยานหลักฐานเพื่อเข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลไทย ต้องผ่านกระบวนการ
พิจารณาที่เป็นธรรม และจำเลยทั้งห้ามีสิทธิในการติดตามคดีไปรับฟังการพิจารณาสืบพยาน
หรือไปถามค้านพยานในศาลต่างประเทศได้ ข้อเท็จจริงได้ความต่อมาตามคำแถลงการณ์ของนายจำเลยที่ ๔
ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๖ ว่า ระหว่างที่ยังมีประเด็นมาสู่การพิจารณาของศาลรัฐธรรมนูญว่า
พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗
มาตรา ๓๘ มาตรา ๓๙ และมาตรา ๔๑ ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย
พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๓ วรรคสอง มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) (๓) (๔) (๗) หรือไม่
ศาลอาญาได้มีคำสั่งในคดีเดียวกันนี้เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ให้ส่งประเด็นไปสืบพยานโจทก์ปาก
พันตำรวจโท สุวิชัยหรือกรณี หรือเกียรติกรรม แก้วผลิกหรือแก้วเพชรศรี ที่ศาลของประเทศ
สหรัฐอเมริกาบริติชโคลัมเบีย ตามคำขอของโจทก์ ซึ่งในเบื้องต้นรับฟังได้จากสำเนารายงานกระบวนการพิจารณา
ของศาลอาญาดังกล่าวไว้ว่า พยานโจทก์ปากนี้ได้มีการเปลี่ยนชื่อหรือใช้ชื่อใหม่เป็น “นายเกียรติกรรม
แก้วเพชรศรี” และได้ออกเดินทางจากประเทศไทยไปยังประเทศสหรัฐอเมริกาบริติชโคลัมเบีย เมื่อวันที่ ๒๒
ธันวาคม ๒๕๕๕ เวลา ๒.๓๐ นาฬิกา โดยสายการบิน ETIHAD เที่ยวบินที่ EY 407 และมี
พันตำรวจโท จิตติวัฒน์ พูนผล กับร้อยตำรวจเอก ปิยะ รักสกุล เจ้าพนักงานของกรมสอบสวนคดีพิเศษ
ร่วมเดินทางไปด้วย ซึ่งสอดคล้องกับคำให้สัมภาษณ์ของนายธาริต เพ็งดิษฐ์ อธิบดีกรมสอบสวนคดีพิเศษ
เมื่อวันที่ ๒๒ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ ว่าพยานโจทก์ปากนี้มีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศสหรัฐอเมริกาบริติชโคลัมเบีย
ในวันที่ศาลมีคำสั่งให้สืบพยานปากนี้ในประเทศดังกล่าว และขณะให้สัมภาษณ์ นายธาริตระบุว่า
มีการสืบพยานปากนี้เสร็จสิ้นแล้ว อนึ่ง พันตำรวจโท สุวิชัย แก้วผลิก เป็นบุคคลที่ศาลอุทธรณ์
พิพากษาลงโทษจำคุกตลอดชีวิตในคดีฆ่าผู้อื่นแล้วหลบหนีหมายจับ

พิจารณาแล้ว เห็นว่า พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕
มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ กำหนดให้ผู้ประสานงานกลาง คืออัยการสูงสุด
เป็นผู้รับคำขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศ จากหน่วยงานของรัฐและมีอำนาจกำหนดแบบ หลักเกณฑ์

วิธีการและเงื่อนไข ตลอดจนมีอำนาจวินิจฉัยว่าสมควรจะขอความช่วยเหลือจากต่างประเทศหรือไม่ อัยการสูงสุดมีฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาของพนักงานอัยการทั้งหมด คดีอาญาโดยทั่วไปมักจะมีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ การให้อำนาจอัยการสูงสุดในกรณีเช่นนี้ ในเบื้องต้นอาจมีปัญหาเรื่องความไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายจำเลย เพราะอัยการสูงสุดย่อมอยู่ในฐานะที่เป็นฝ่ายเดียวกันกับโจทก์ สำหรับการที่ฝ่ายจำเลยจะตามไปใช้สิทธิของตน ในการพิจารณาคดีในศาลต่างประเทศนั้น แม้จำเลยและทนายจำเลยมีความสามารถที่จะเดินทางไปยังศาลต่างประเทศได้ แต่ก็ได้มีหลักประกันใด ๆ ว่า จำเลยหรือทนายจำเลยจะเข้าไปใช้สิทธิ หรือปฏิบัติหน้าที่ของตนในศาลนั้นได้ โดยเฉพาะตัวทนายจำเลยซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพทางกฎหมาย ที่ต้องได้รับอนุญาตจึงจะทำหน้าที่ได้ ดังนั้น ทนายจำเลยอาจไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่เพื่อคุ้มครอง และช่วยเหลือจำเลยในศาลต่างประเทศ นอกจากนี้ การดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลต่างประเทศใด ก็คงต้องใช้ภาษาของประเทศนั้น จำเลยหรือทนายจำเลยอาจไม่มีความเข้าใจหรือรับรู้ข้อเท็จจริง จากการซักถามพยานได้ ตามพระราชบัญญัตินี้ มาตรา ๓๙ กำหนดให้หน่วยงานผู้ขอต้องปฏิบัติตามพันธกรณีระหว่างประเทศที่ไทยมีอยู่ต่อประเทศผู้รับคำร้องขอ ในการให้ข่าวสารหรือพยานหลักฐาน เท่านั้น มิได้มีข้อกำหนดว่า หากทางประเทศผู้รับคำร้องขอไม่ให้สิทธิแก่จำเลยและทนายจำเลย ไปถามค้ำพยานบุคคลและตรวจสอบพยานหลักฐานอื่น ๆ ในศาลของประเทศนั้น ๆ ได้โดยสะดวกแล้ว ให้ผู้ประสานงานกลางปฏิเสธคำขอของหน่วยงานผู้ขอ นับว่ากฎหมายในส่วนวิธีขอความช่วยเหลือ จากต่างประเทศในเรื่องทางอาญามีบทบัญญัติที่มีได้คำนึงถึงสิทธิของจำเลยตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๒๙ และสิทธิในกระบวนการยุติธรรม ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๒) (๓) (๔) และ (๗) นอกจากนี้ หากความตามคำแถลงการณ์ของทนายจำเลยที่ ๔ ลงวันที่ ๔ มีนาคม ๒๕๕๖ ดังที่กล่าวข้างต้นว่า เพิ่งมีการนำพยานออกไปต่างประเทศเมื่อวันที่ ๒๒ ธันวาคม ๒๕๕๕ แล้วโจทก์จึงมาแถลงต่อศาล เมื่อวันที่ ๔ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ เป็นความจริง ย่อมแสดงว่า ข้อที่โจทก์แถลงไว้ในครั้งแรกว่า ขอให้สืบพยานปากนี้ที่ศาลของประเทศกัมพูชา หรือศาลของประเทศซาอุดีอาระเบียเป็นความเท็จ เพราะขณะที่ขอในครั้งแรกนั้นพยานยังอยู่ในประเทศไทย พฤติการณ์ที่มีการนำพยานเดินทาง ไปต่างประเทศแล้วจึงมาขอให้ศาลอาญาส่งประเด็นไปสืบพยานที่ต่างประเทศเช่นนี้ นอกจากอาจจะเป็น ความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๑๘๙ แล้ว ยังแสดงให้เห็นว่า พระราชบัญญัตินี้มีช่องทาง ให้พยานสามารถหลีกเลี่ยงการมาเบิกความต่อศาลของประเทศไทย โดยจะไปเบิกความต่อศาล

ในต่างประเทศเพื่อจำกัดสิทธิในการตรวจสอบจากฝ่ายจำเลย อีกทั้งพยานย่อมไม่ต้องรับผิดชอบในกรณี เบิกความเท็จเพราะอาจไม่กลับเข้ามาเพื่อหลีกเลี่ยงการถูกดำเนินคดีในประเทศไทยได้ ข้ออ้างถึง พระราชบัญญัติคุ้มครองพยานในคดีอาญา พ.ศ. ๒๕๔๖ สำหรับกรณีนี้ก็ไม่มีเหตุผลให้รับฟัง เพราะ วิธีคุ้มครองพยานปากนี้ที่ดีที่สุดคือการนำพยานมารับโทษจำคุกตามคำพิพากษาศาลอุทธรณ์ แล้วเบิกตัวพยาน มาเบิกความที่ศาลอาญา พยานย่อมอยู่ในความคุ้มครองดูแลโดยเจ้าหน้าที่ของรัฐอย่างสิ้นเชิง จำเลย หรือผู้ใดจะข่มขู่คุกคามหรือประทุษร้ายพยานปากนี้ย่อมไม่อาจกระทำได้ จึงเห็นว่าวิธีขอความช่วยเหลือ จากต่างประเทศซึ่งนำไปสู่กระบวนการสืบพยานในต่างประเทศตามพระราชบัญญัตินี้เป็นการจำกัดสิทธิ ของจำเลย และไม่มีหลักประกันขั้นพื้นฐานเรื่องการได้รับการพิจารณาโดยเปิดเผย การได้รับทราบ ข้อเท็จจริงและตรวจเอกสาร รวมทั้งการเสนอข้อเท็จจริง ข้อโต้แย้ง และพยานหลักฐานของจำเลย ซึ่งอาจไม่ได้รับการพิจารณาอย่างถูกต้อง และไม่ได้รับโอกาสในการต่อสู้คดีอย่างเพียงพอ และอาจไม่ได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ กรณีไม่เป็นไปตามที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ในมาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) (๓) (๔) (๗) พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตราดังกล่าว นอกจากนี้ การที่พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๑ บัญญัติให้บรรดาพยานหลักฐานและเอกสารที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ให้ถือว่าเป็น พยานหลักฐานและเอกสารที่รับฟังได้ตามกฎหมาย ก็เป็นบทบัญญัติที่ฝ่าฝืนต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๗) เพราะเป็นพยานหลักฐานที่ฝ่ายจำเลยไม่มีโอกาสในการตรวจสอบ รับทราบ หรือ ต่อสู้คดีได้เพียงพอ ตลอดจนไม่มีโอกาสได้รับความช่วยเหลือในทางคดีจากทนายความ แม้จะมีข้อโต้แย้งว่า การรับฟังพยานหลักฐานย่อมต้องเป็นไปตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๒๒๗ และมาตรา ๒๒๗/๑ ก็ตาม แต่ข้อห้ามรับฟังพยานหลักฐานที่มีได้ให้โอกาสแก่จำเลยในการตรวจสอบนี้ ก็มีได้เป็นข้อห้ามเด็ดขาด ยังเปิดโอกาสให้ศาลนำพยานหลักฐานเช่นนี้ไปรับฟังประกอบพยานหลักฐานอื่นได้ นับว่าเป็นการไม่เป็นธรรมแก่ฝ่ายจำเลย จึงขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญ มาตรา ๔๐ (๗)

เมื่อได้วินิจฉัยดังกล่าวข้างต้นแล้ว กรณีจึงไม่จำเป็นต้องวินิจฉัยปัญหาข้ออื่นต่อไป เพราะ ไม่ทำให้ผลเปลี่ยนแปลง

อาศัยเหตุผลดังกล่าว จึงมีความเห็นว่า พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศ
ในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๓๖ มาตรา ๓๗ มาตรา ๓๘ และมาตรา ๓๙ ขัดหรือแย้ง
ต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๒๙ และมาตรา ๔๐ (๒) (๓) (๔)
(๗) และพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศในเรื่องทางอาญา พ.ศ. ๒๕๓๕ มาตรา ๔๑
ขัดหรือแย้งต่อรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช ๒๕๕๐ มาตรา ๔๐ (๗)

นายวสันต์ สร้อยพิสุทธิ์

ประธานศาลรัฐธรรมนูญ